

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 3, 11-16

Μετάφραση

11. Η εκλογή των Τριάντα έγινε αμέσως μετά την κατεδάφιση των Μακρών Τειχών και των τειχών του Πειραιά. Ενώ όμως εντολή τους ήταν να συντάξουν ένα σύνταγμα που θα ρύθμιζε τον πολιτικό βίο, όλο ανέβαλλαν τη σύνταξη και τη δημοσίευσή του· στο μεταξύ συγκροτούσαν τη Βουλή και τις άλλες αρχές όπως ήθελαν αυτοί.

12. Έπειτα άρχισαν να συλλαμβάνουν τους γνωστούς καταδότες, που τον καιρό της δημοκρατίας είχαν κάνει τη συκοφαντία επάγγελμα και ταλαιπωρούσαν την αριστοκρατική τάξη, και να τους παραπέμπουν για θανατική καταδίκη. Η Βουλή τους καταδίκασε μ' ευχαρίστηση, και το πράγμα δεν δυσαρεστούσε καθόλου όσους ένιωθαν πως τίποτα κοινό δεν είχαν μ' αυτούς.

13. Αργότερα ωστόσο άρχισαν να καταστρώνουν σχέδια για να επιβάλουν την ανεξέλεγκτη κυριαρχία τους στην πόλη. Το πρώτο βήμα ήταν να στείλουν στη Λακεδαίμονα τον Αισχίνη και τον Αριστοτέλη, για να πείσουν τον Λύσανδρο να ενεργήσει να τους δοθεί φρουρά —που υπόσχονταν να συντηρούν αυτοί— «ώσπου να βγάλουν από τη μέση τα κακά στοιχεία και να οργανώσουν το καθεστώς».

14. Εκείνος πείστηκε και φρόντισε να τους δώσουν τη φρουρά με τον Καλλίβιο για αρμοστή. Μόλις οι Τριάντα πήραν τη φρουρά βάλθηκαν να καλοπιάνουν με κάθε τρόπο τον Καλλίβιο, για να εγκρίνει όλες τους τις πράξεις· αυτός πάλι τους έδινε στρατιώτες από τη φρουρά, που τους βοηθούσαν να συλλάβουν όποιους ήθελαν —όχι πια «κακά στοιχεία» κι ασήμαντα πρόσωπα, αλλ' από δω και μπρος όποιον τους δημιουργούσε την υποψία ότι δεν θ' ανεχόταν τον παραγκωνισμό του κι ότι, αν δοκίμαζε ν' αντιδράσει, θα 'βρισκε πολλούς συμπαραστάτες.

15. Τον πρώτο καιρό ο Κριτίας κι ο Θηραμένης ήταν ομοϊδεάτες και φίλοι. Ο Κριτίας όμως —που ανάμεσα στ' άλλα είχε εξοριστεί κιόλας από τους δημοκρατικούς— είχε διάθεση να σκοτώσει πολύν κόσμο, ενώ ο Θηραμένης εναντιωνόταν, λέγοντας ότι δεν ήταν λογικό να θανατώνουν ανθρώπους μόνο για τον λόγο ότι τους τιμούσε ο λαός, έστω κι αν δεν πείραζαν σε τίποτε την αριστοκρατική τάξη. «Στο κάτω κάτω», του 'λεγε, «κι εγώ κι εσύ έχουμε πει και κάνει πολλά για ν' αποκτήσουμε δημοτικότητα».

16. Ο άλλος πάλι αποκρινόταν (γιατί φερόταν ακόμη φιλικά στον Θηραμένη) ότι όποιος θέλει να κυριαρχεί είναι υποχρεωμένος να βγάξει από τη μέση εκείνους που θα μπορούσαν να του σταθούν εμπόδιο: «Κι αν φαντάζεσαι ότι επειδή είμαστε τριάντα κι όχι ένας η εξουσία μας δεν χρειάζεται τόση φροντίδα όσο και μια προσωπική τυραννία, είσαι ανόητος».

Νοηματική απόδοση

Τον Αύγουστο ή Σεπτέμβριο του 404 π.Χ. εγκαθίσταται με υπόδειξη του Λυσάνδρου η αρχή των Τριάκοντα στην Αθήνα, σε αντικατάσταση της άμεσης συμμετοχικής δημοκρατίας, με τον όρο ότι θα πολιτεύονται σύμφωνα με το πατροπαράδοτο πολίτευμα.

Στην αρχή οι Τριάκοντα ήταν μετριοπαθείς προς τους πολίτες και υποκρίνονταν ότι επεδίωκαν το πάτριο πολίτευμα. Οι πολίτες μάλιστα χαιρόνταν με την θανάτωση των συκοφαντών, των κολάκων και των πονηρών, διότι πίστευαν πως οι Τριάκοντα ενεργούσαν έτσι για το κοινό συμφέρον. Όταν, όμως, εδραιώθηκαν στην εξουσία, δεν σεβάστηκαν τίποτα και άρχισαν να φονεύουν τους επιφανείς πολίτες, δημεύοντας την περιουσία τους. Σε μικρό διάστημα 1500 Αθηναίοι πολίτες έχασαν την ζωή τους.

Επικεφαλής των Τριάκοντα ήταν ο Κριτίας και ο Θηραμένης· όταν ο δεύτερος θέλησε να αντιδράσει στις βιαιότητες των συνεργατών του, επέσυρε το μίσος του σκληρού και αδίστακτου Κριτία, με τον οποίο μέχρι πρότινος είχαν ομόφρονες πεποιθήσεις.

Στο κείμενο καταγράφεται η αντίθεση των Τριάκοντα προς τον δήμο των Αθηναίων, τους νόμους και τους θεσμούς της δημοκρατίας (§11-13). Έπειτα ήλθε η σειρά των ατόμων (§14- 15). Κατά την οκτάμηνη διάρκεια της εξουσίας των τριάκοντα εκτελέστηκαν 1500 πολίτες Αθηναίοι και μέτοικοι. Το πρόβλημα της συκοφαντίας ανάγκαζε πολλούς πολίτες να σύρονται στα δικαστήρια, χωρίς να έχουν διαπράξει κάποιο αδίκημα.

Η αντίθεση έφτασε τέλος και στους κόλπους του ίδιου του σώματος των τυράννων (§15-16). Ο Κριτίας και ο Θηραμένης εκπροσωπούσαν δύο αντίθετες τάσεις μέσα στη «συμμορία» που ασκούσε την εξουσία.

Ο Ξενοφών οργανώνει τον λόγο του, ώστε να φανεί η χρονική κλιμάκωση των εξελίξεων αλλά και η αλληλεξάρτησή τους, πώς δηλαδή από τις φαινομενικά δημοκρατικές διαδικασίες τελικά το καθεστώς έφτασε στην απροκάλυπτη ομολογία του αυθαίρετου χαρακτήρα. Η κατάσταση, όσο περνάει ο καιρός, γίνεται πιο πολύπλοκη.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Πώς αναρριχήθηκαν οι Τριάκοντα στην εξουσία και ποια συμφωνία καταστρατήγησαν;
2. Ποιες οι ενέργειες του καθεστώτος, μόλις ανέλαβαν την εξουσία και γιατί;
3. Να αναλύσετε τον όρο «συκοφάντης» με βάση και την ετυμολογία του.
4. Να σκιαγραφήσετε τον χαρακτήρα των αρχηγών του καθεστώτος, δηλαδή του Κριτία και του Θηραμένη.